

## ION ANTONESCU ȘI OBIECTIVUL REFACERII UNITĂȚII NAȚIONALE: 1940-1944 (I)

Constantin Focșa

### Abstract

No judge can stop nor to qualities, nor to flaws. Nobody is perfect. Everybody has qualities and flaws. People do good things but also bad things. When it is about personality the balance must be done critically and also with objectivity and measure.

No matter which were his flaws and his bad actions Marshal Ion Antonescu had as his main preoccupation the fact of remaking the territorial integrity after it was separated by Russian Union, Hungary and Bulgaria starting from the moment when he had the power. Nobody has no doubt about all these.

Despite his mistakes, Marshal Ion Antonescu was a patriot and a very brave man with a big heart who enlisted his name among the glorious martyrs of country integration.

Istoria românilor e o nevoie permanentă de interiorizare, de îndreptare spre sine. O dorință aproape niciodată împlinită. Și atunci când pare că s-a împlinit, ca în anii interbelici, e o trăire sub teroare, sub „teroarea istoriei”, după expresia lui Mircea Eliade. E ca o obsesie. Istoria americană sau cea franceză au vocații universale, cea rusă e mesianică. A românilor e o căutare. Mereu își caută identitatea. Mereu încearcă să se definească. E „o dramă tăcută”, trăită de fiecare generație. Țara românilor nu aparține nici Europei Centrale, nici Balcanilor, nici Europei Occidentale, nici necuprinsului slav de la Răsărit. E la încrucișarea lor. Istoria ei este și ea o istorie de frontieră: la extremitatea Imperiului Roman a Imperiului Bizantin, la marginea expansiunii otomane, ruse sau, mai târziu, apusene.

În același timp, „istoria românilor e o istorie a contradicțiilor nerezolvate”, cum se exprimă istoricul francez Catherine Durandin. Mai mult decât la alte popoare, stăruie în istoria noastră nelimepezimi pe care fiecare generație încearcă să le lămurească<sup>1</sup>

La baza demersului nostru, în abordarea acestui subiect, avem în vedere faimosul *Apel* al istoricilor francezi din 12 decembrie 2005 intitulat, simplu și sugestiv, *Libertate pentru Istorie*, din care cităm: „istoricul nu acceptă dogme, nu respectă nici o interdicție, nu cunoaște tabu-uri. El poate să fie incomod [...]. Într-un stat liber nici Parlamentul, nici autoritatea judiciară nu are dreptul să definească adevărul istoric. Politica statului „chiar animat de cele mai bune intenții, nu este politica istoriei”<sup>2</sup>, confirmând o altă observație a istoricului și gânditorului francez Alain Besancon: „O problemă referitoare la adevăr nu trebuie retrasă legal din câmpul normal al discuției”<sup>3</sup>

După mai mult de o jumătate de veac, în mod concret de la sfârșitul conflagrației mondiale din 1939-1945, istoricii care și-au focalizat atenția asupra evoluției/involuției României în cursul ostilităților au investigat *dosarul* sau *cazul* Mareșalului Ion Antonescu, fostul Conducător al Statului Român în 1940-1944.

Se impune precizarea că nu întotdeauna datele oferite în lucrările istoricilor români și străini excelează prin precizie sau printr-o reală înțelegere a personajului, dar esențială rămâne prezența Mareșalului Ion Antonescu în lucrări de anvergură, autoritate și răspândire pe mapamond<sup>4</sup>

Este, desigur, cazul să reținem aici textul inserat în noua ediție a *Dicționarului encyclopedic* (1993) pe care istoricul Gheorghe Buzatu îl apreciază ca un adevărat model sub raportul exactității și obiectivității faptelor consemnate, al nuanțurilor absolut necesare:

*„ANTONESCU, ION (1882-1946, n. Pitești, mareșal și om politic român. A parcurs toate treptele ierarhiei militare, de la sublocotenent(1904) la general de brigadă(1931) și mareșal (1941). În timpul primului război mondial a fost colaborator de bază al generalului [Constantin] Prezan, contribuind la elaborarea planurilor de operații militare. Comandant al Școlii de la Sibiu și al Școlii Superioare de Război (1927-1929, 1931-1933). Atașat militar al României la Paris(1922), Londra și Bruxelles(1923). Șef al Marelui Stat Major(1933-1934), ministru al Apărării Naționale (1937-1938) și ministru ad interim al Aerului și Marinei (februarie-martie 1938). A protestat energic împotriva acceptării notelor ultimative ale guvernului sovietic din 26-27 iunie 1940, cerând apărarea teritoriului național; internat la mănăstirea Bistrița din dispoziția regelui Carol al II-lea. În urma Dictatului de la Viena, Antonescu a fost însărcinat, la 4 septembrie 1940, cu formarea guvernului, fiind investit cu depline puteri. Antonescu a impus regelui Carol al II-lea să abdice (6 septembrie 1940), succesiunea tronului revenind lui Mihai I. În ianuarie 1941, Antonescu a înăbușit rebeliunea legionară. A condus țara prin decrete-lege. A promovat o politică externă alături de Germania și Italia. În iunie 1941 a decis intrarea României în război pentru recuperarea Basarabiei și a nordului Bucovinei și a continuat operațiunile militare și dincolo de Nistru. După înfrângerea de la Stalingrad a permis și a inițiat tratative secrete privind scoaterea țării din război. A fost înlăturat de la putere prin lovitură de stat de la 23 august 1944; preluat de Armata Roșie(septembrie 1944) a fost ținut pe teritoriul sovietic până în aprilie 1946, adus în țară, a fost judecat, în mai 1946, de „Tribunalul Poporului” din București; a fost condamnat și executat la închisoarea Jilava (1 iunie 1946)”.<sup>5</sup>*

Nefiind de acord cu aprecierile exagerate ce se fac la adresa lui Ion Antonescu, atât cu aceia care îl consideră a fi fost fără greșală, cât și cu cei care îl consideră că a fost „nul”, dacă nu catastrofal ca om politic, „o nenorocire, un perdant previzibil, nu numai pentru sine, dar cu totul grav pentru destinele țării”, „o figură tragică și depășită de evenimentele pe care nu le-a putut niciodată controla” sau „un criminal de război”, cum a fost tratat de „Tribunalul Poporului” și, cum mai este apreciat și astăzi în unele cercuri, considerăm, totuși, că fiecare are dreptul să aibă, și să-ți expună, propria poziție în funcție de știința și conștiința sa<sup>6</sup>

Ca om, era de o remarcabilă cinste și onestitate. Stăpânit de un puternic sentiment de dragoste pentru neam, avea credința aproape mesianică a menirii acestuia și a menirii lui de conducător al neamului. Ca orice dictator, credea că este singurul care putea aduce binele țării, salvarea ei. Credea, de asemenea, în primii ani de război în conjunctura internațională de atunci, în victoria forțelor Axei și voia să folosească această victorie în interesul țării, al refacerii teritoriului ei sfărțecă în 1940 și a

poziției sale în Europa. De aceea se și aliază cu Germania. Nu din simpatie pentru Hitler sau pentru ideile naziste.

Astăzi, imaginea lui Antonescu este văzută diferit atât în exterior, cât și în țară. Pentru un occidental, Ion Antonescu este aliatul lui Hitler, este acela care a trimis numeroși evrei din Basarabia și Bucovina în lagărele din Transnistria, unde peste 100 000 dintre ei și-au găsit moartea (mai cu seamă din cauza condițiilor vitrege de transport și de detenție). Imaginea din țară îl arată, mai curând, ca pe un șef de stat care cu toate insistențele lui Hitler, nu a admis trimiterea nici unui evreu în lagărele din Germania și Polonia și, care, când a trimis în ghetouri evrei din Basarabia și Bucovina, a făcut-o nemulțumit de comportamentul din vara anului 1940 al populației evreiești din aceste regiuni, care pactizase cu sovieticii. Această imagine internă prezintă și un Antonescu intrând în război contra Rusiei Sovietice în 1941, pentru reîntregirea țării cu provinciile pierdute în vara anului 1940. Două ipostaze deocamdată greu de împăcat<sup>7</sup>

Indiferent, însă, de defectele sale, de greșelile pe care le-a făcut, Mareșalul Ion Antonescu și-a făcut, în mod categoric, nimeni nu poate să nege faptul că principala sa preocupare, din momentul ajungerii la putere, a constituit-o refacerea integrității teritoriale a țării, grav răsluită în 1940 de către Uniunea Sovietică, Ungaria și Bulgaria.

Regele Mihai, revenit după zece ani pe tron, „conducătorul” îți anunța astfel obiectivele sale strategice: „Două scopuri voi urmări în zilele ce mi-au mai rămas să le trăiesc: Întâi, ridicarea morală a acestui popor din mocirla în care s-a zbatut atâția ani, cum și unirea tuturor românilor împrejurul ideii de cinste, muncă și dreptate. Vă asigur că acest rezultat îl voi obține. În al doilea rând, repunerea țării în drepturile ei vecinice (aici nu mai urma afirmarea unei certitudini!)”<sup>8</sup>

Aceasta să fi fost chiar singura preocupare a lui Ion Antonescu, se poate oare afirma că Mareșalul a fost nul din punct de vedere politic? Mai ales când știm că, de la începutul guvernării, a acționat pentru realizarea consensului național și pentru realizarea condițiilor politice, diplomatice, economice și sociale în vederea reîntregirii țării, declarând, la scurt timp după preluarea puterii că, Generalul Antonescu luptă să reconstituie România Mare, că „toate problemele în legătură cu granițele noastre, cu drepturile, cu aspirațiile poporului român trebuie tratate de presa noastră și nu abandonate. Toată presa noastră trebuie să vorbească despre drepturile românilor de peste tot – drepturi culturale, spirituale, libertăți politice și administrative. Toate acestea trebuie susținute de presa românească pentru românii care au rămas în afara granițelor noastre actuale. Deci, aceasta privește atât românii din Basarabia și Bucovina, cât și pe cei din Transilvania. Noi nu specificăm, tratăm problema în ansamblul ei și n-o tratăm într-un singur jurnal și numai o singură zi, ci în toate jurnalele și în timp mai îndelungat, însă fără violență și fără ură”

Sub presiunea evenimentelor, generalul a fost nevoit să îndeplinească angajamentele asumate la Viena, dar își va fixa, de la bun început, ca obiectiv primordial, să refacă frontierele României Mari, care încetase să mai existe de la începutul lui septembrie 1940. În consecință, toate măsurile politice și militare ale regimului antonescian, în perioada 1940-1944, trebuie evaluate prin prisma scopului urmărit. *Ion Antonescu consideră că are o egală datorie față de toate teritoriile*

*pierdute de România în 1940, de a le readuce în trupul țării. Chiar din primele zile ale guvernării sale, a exprimat cu fermitate acest țel al reîntregirii. În Comunicatul nr. 16 publicat pe 7 septembrie 1940 cerea ca a doua zi să se facă slujbe religioase în toate bisericile: „Să cerem iertare nefericiților noștri frați care prin vitregia vremurilor și prin propria noastră vină, au fost rupți din trupul nostru îndurerat, să aruncăm blestemul nostru asupra marilor vinovați [...], să ne luăm solemn angajamentul că de azi ne unim în muncă, în frăție, în gânduri, să prosperăm și să fim gata”*

Această preocupare fundamentală a lui Ion Antonescu este parțial contestată de regretatul istoric Teodor Wexler, care opina că poziția mareșalului Antonescu față de dezmembrarea teritorială a României din vara anului de tristă memorie a anului 1940 s-a manifestat în mod diferențiat. Astfel, față de cedarea Basarabiei și a Bucovinei de Nord, el are o poziție fermă și constantă, alternând între protestul exprimat în scrisoarea regelui Carol al II-lea și ordinul de zi din 22 iunie 1941, când le cere ostașilor: „Reîmpliniți în trupul țării glia străbună a Basarabilor și codrii mândri ai Bucovinei”. În ceea ce privește Transilvania, nu putem nega că, în cercuri mai mult sau mai puțin restrânse, Antonescu și-a exprimat dezacordul cu Dictatul de la Viena. Dar acest dezacord era timid și nuanțat. Astfel, în ședința Consiliului de Miniștri, Antonescu declara: „Eu vreau să răstorn arbitrajul de la Viena, fără s-o spun” Puțin dintre contemporanii noștri cunosc finalul tragediei dezmembrării teritoriale a României din vara anului 1940. Mă refer la cedarea Cadrilaterului și la rolul jucat de conducătorul statului în pierderea teritorială a sudului Dobrogei. (*Convenția cu Bulgaria s-a semnat la 7 septembrie 1940 la Craiova și a fost ratificată la 10 septembrie de Generalul Antonescu*)<sup>9</sup>

Spunând toate acestea, credem, însă, că nu se poate ignora un aspect esențial al politicii lui Ion Antonescu: mareșalul a fost singurul om politic din țara noastră care a încercat prin fapte să refacă România Mare, așa cum ea se întrupase prin actele de autodeterminare de la Chișinău, Cernăuți și Alba Iulia din 1918. Ion Antonescu nu a fost germanofil, dimpotrivă, el nu era „omul nemților”, instalat la conducerea țării pentru a fi un gauleiter al Reichului în România. Generalul era cunoscut ca un militar de înaltă competență, incoruptibil și un adversar al regelui Carol al II-lea și al camarilei sale. Toate aceste calități îl recomandau și atenției Berlinului, interesat, în acel moment, mai mult decât oricând, ca în România să conducă un om de mână forte.

Acțiunile lui Ion Antonescu și ale guvernului condus de el, având ca obiectiv reluarea Transilvaniei de Nord (Ardealul, reprezentând provincia care-i sensibilizează cel mai mult pe români) erau întreprinse pe două planuri. Cel intern, care viza două posibilități. Un eventual război cu Ungaria era o posibilitatea. Pentru o asemenea perspectivă s-a acționat ca să se mențină speranța românilor în recăștigarea regiunii să se mențină credința acestora că dreptatea este de partea lor, factorul moral fiind adesea determinant în cazul unui război, totodată nu a fost neglijată pregătirea militară. A doua posibilitate era rezolvarea problemei indiferent dacă avea loc sau nu un război cu Ungaria în cadrul Conferinței de Pace de la sfârșitul războiului mondial.

Abia instalat la conducerea guvernului român și devenit Conducător al Satului, în septembrie 1940, Ion Antonescu a făcut cunoscut fără reținere că nu avea să recunoască cedările teritoriale din iunie și august 1940: Basarabia, Bucovina și

Transilvania de Nord<sup>10</sup>. Nici regele, nici Generalul Ion Antonescu nu au ratificat încă arbitrajul de la Viena, nici în Monitorul Oficial nu s-a publicat decizia de la Viena.

Într-un atare context, generalul Ion Antonescu a explicat că *fusese forțat de împrejurări* să orienteze țara spre Berlin, unde, de la prima întâlnire cu Adolf Hitler, la 22-23 noiembrie 1940 a atacat Dictatul de la Viena. *Ceea ce trebuie bine reținut, Ion Antonescu n-a acceptat dictatul vienez, l-a declarat caduc cu începere de la 15 septembrie 1940, l-a atacat pe diverse căi, inclusiv, dacă nu chiar în primul rând, la Adolf Hitler, autorul „soluției” în 30 august 1940.*

În sfârșit, în calitatea-i de lider al diplomației române, Mihail Sturdza l-a însoțit pe Antonescu și la Berlin (mai întâi la Roma), la 22-24 noiembrie 1940, asistându-l pe general la întrevederile sale cu Hitler și cu unii dintre colaboratorii săi, inclusive von Ribbentrop (ministrul de externe al Reichului german). Din motive lesne de înțeles (era legionar), memorialistul (Mihail Sturdza) nu-l simpatizează defel pe Antonescu, dar a apreciat poziția sa clară, indubitabilă, exprimată în fața liderilor naziști de la Berlin: acolo, a reținut Sturdza, „Antonescu a prestat o elocventă și bine documentată protestare privitoare la Arbitrajul de la Viena”<sup>11</sup> Astfel, în anii 1940-1944, Hitler și Antonescu s-au întâlnit de 20 de ori (istoricul Ion Bulei opinează că Antonescu s-ar fi întâlnit cu Hitler de 14 ori, la cererea primului), iar din examinarea stenogramelor celor 20 de întrevederi, desprindem că Ion Antonescu a supus atenției lui Hitler problema Transilvaniei în general, chestiunile desprinse din impunerea și aplicarea Dictatului de la Viena (care a deschis problema Transilvaniei pentru români) anularea lui imediată sau după terminarea ostilităților în cadrul reuniunilor: 1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 16, 17, 18 și 19 (11 în total).

Ion Antonescu își fixase o linie de conduită patriotică, pe care o va urma toată perioada guvernării: Nordul Transilvaniei și toate celelalte teritorii românești pierdute în 1940 trebuiau readuse în trupul țării. Și în lupta pe care a adus-o pentru refacerea României Mari a avut alături întregul popor român. Pentru înfăptuirea acestui deziderat s-a pronunțat, de asemenea, regale Mihai. Tot în acest sens, au acționat și partidele politice. Singurii care s-au opus au fost comuniștii. Ion Antonescu a reprezentat, astfel, voința întregii națiuni române. De aceea, a-l eticheta astăzi pentru lupta dusă de el ca să refacă România Mare drept „criminal de război”, echivalează cu un vot de blam nemeritat Națiunii române<sup>12</sup>

Pe plan extern, în condițiile în care sistemul de apărare și de securitate a țării era prăbușit, în care aliații tradiționali erau deja înfrânți sau în imposibilitate de a veni în sprijin, în care, Germania, singura mare putere a continentului, garantase ce mai rămăsese din statul român, după ce contribuise din plin la rășluirea sa, Ion Antonescu a continuat orientarea spre Axa Berlin-Roma-Tokio, inițiată încă din perioada anterioară venirii sale la putere, anticipând, viitorul conflict dintre Germania și Uniunea Sovietică. În cadrul acestei înțelegeri, fără convenție de alianță, a trebuit să facă concesii într-un asemenea raport de forțe, angajând de la sine putere țara în război, la 22 iunie 1941, alături de Wechmacht, declarând că sosise, atunci „ceasul celei mai sfinte lupte, lupta pentru drepturile strămoșești, lupta pentru vetrele și altarele românești”<sup>13</sup>

Care au fost obiectivele lui Antonescu la intrarea în război a României? Refacerea frontierelor României Mari prin acțiune militară în Est, printr-una

diplomatică în Vest (deși nu excludea cu desăvârșire și opțiunea militară și chiar i-a spus-o lui Hitler: „O voi lua era vorba de Transilvania – și fără dvs., căci dacă un popor de 16 ½ milioane, ca cel român, nu ar fi în stare să dezrobească 1 ½ milioane de frați asupriți de o națiune mai mică nu ar merita să trăiască”); despre Cadrilater, Antonescu a păstrat discreție<sup>14</sup>

Revenind la campania militară a armatei române, vom consemna că ea s-a desfășurat în condiții favorabile, eliberarea Basarabiei și a Bucovinei de Nord, fiind încheiată la 26 iulie 1941. Până la Nistru, participarea armatei române a fost aprobată de întreaga opinie publică, deoarece era considerată ca o reparare a unei mari nedreptăți săvârșite de URSS în anul precedent. Complicațiile au apărut după trecerea Nistrului, decizie care a scindat opinia publică și a provocat dezaprobarea și criticile interne și internaționale. Ulterior, Conducătorul statului român și-a motivat decizia de a continua campania în adâncimea teritoriului sovietic prin considerente militare și politice. Din punct de vedere militar, el a susținut că oprirea pe aliniamentul Nistrului era imposibilă în condițiile în care operațiunile continuau (armata maghiară participând și ea la ele), al doilea motiv invocat fiind strâns legat de primul, și anume dorința de refacere a frontierelor României Mari<sup>15</sup>. El era ferm convins că prin participarea necondiționată la operațiunile militare din URSS va obține „merite” în fața conducerii germane și îl va determina pe Hitler să-l prefere ca partener în detrimentul Ungariei și să restituie României partea de Nord a Transilvaniei, această viziune putând fi sintetizată în sintagma: „Merg în est pentru a redobândi în vest”. Chiar dacă argumentele par plauzibile la prima vedere, totuși hotărârea sa de a nu pune nici un fel de condiții în ceea ce privește colaborarea militară cu Germania, în opinia mai multor istorici, s-a dovedit a fi total eronată, prin aceasta el furnizând Reich-ului pârgurile necesare manevrării României. Cert este că participarea militară activă dincolo de Nistru și-a pus amprenta asupra moralului trupelor române. Armata a 4-a română a suferit pierderi masive în bătălia Odessei; după încheierea operațiunilor militare, majoritatea unităților fiind readuse în țară. Sunt interesant de semnalat sentimentele pe care le manifestau soldații români la revenirea în țară, redată de observatorii germani, care raportau forurilor superioare că pe majoritatea vehiculelor militare, aparținând Armatei a 4-a, fusese scris „Odessa-Budapesta”. Conducătorul României și-a legat definitive numele de războiul eliberării teritoriilor smulse de către URSS din trupul vechii Moldove. Acest episod va fi piesa de rezistență din ceea ce poate fi denumită: *moștenirea istorică antonesciană*. Gheorghe I. Brătianu observa în anul 1943, că acțiunea militară antisovietică a României avea toate datele unui război drept („bellum justum”), ea fiind expresia necesității de apărare față de „agresiunea cea mai nerușinată care a avut loc vreodată, și cu scopul de a cuceri, nu bunurile altuia de care ea nu are nevoie, ci ceea ce i-a aparținut de-a lungul secolelor, cât a durat această istorie dramatică și va trebui ca acest teritoriu să îi aparțină pentru totdeauna, în interesul chiar al Europei și al păcii<sup>16</sup>.

Admițând formula exercitării unei ocupații temporare a Transnistriei, Guvernul român informase Guvernul Reichului german că „până la soluția definitivă rusă, el nu va formula soluții teritoriale definitive peste Nistru și că în nici un caz nu va îngădui să se șoptească – cu atât mai mult să se creadă – că o sporire teritorială peste Nistru, oricât ar fi de legitimată prin masele compacte de români din Republica

Moldovenească, ar putea să însemneze reducerea sau amânarea cererii României de a i se retroceda Ardealul pierdut în 1940, întrucât poporul român nu este popor de pustă, iar Carpații constituie dreptul nostru veșnic pentru care vom lupta cu oricine și împotriva oricui”<sup>17</sup> Aceste idei erau reiterate frecvent de Ion Antonescu și Mihai Antonescu în discuțiile pe care le aveau cu reprezentanții celui de-al III-lea Reich. Aspectul a fost reținut și de istoricul german Andreas Hillgruber, care arată că „Antonescu nu a renunțat niciodată la ideea unei revizuii a arbitrajului [Dictatului fascist] de la Viena și nu vedea în recucerirea Basarabiei și a Nordului Bucovinei și în ocuparea Odesei nici o compensație pentru teritoriul cedat Ungariei”<sup>18</sup>

Intransigența pentru refacerea integrității teritoriale a țării și decizia de a realiza acest lucru prin participarea la război alături de Germania au fost considerate de „Tribunalul Poporului”, în „Hotărârea” din 17 mai 1946, ca fiind „cea mai mare crimă din istoria poporului român”

Minunat ar fi fost fără îndoială, ca reîntregirea să se fi putut face așa cum dorea C. I. C. Brătianu, în mai 1941, fără război, prin așteptarea momentului internațional favorabil. Dar era oare posibil atunci acest lucru? Putea să stea atunci Armata Română cu arma la picior, în timp ce armata germană lupta pe teritoriul românesc al Basarabiei pentru alungarea trupelor sovietice dincolo de Nistru? Unii au spus, și o spun și acum, că se putea.

Atunci, în vara anului 1941, Ion Antonescu a fost de altă părere, iar larga susținere populară de care s-a bucurat în prima parte a campaniei, dovedește că nu a fost singurul. Celor care îi contestau decizia le-a răspuns clar și cu argumente de luat în seamă la 5 septembrie 1941, în ședința Consiliului de Miniștri, când întreba și răspundea în același timp: „În circumstanțele internaționale de azi pe ce ne putem sprijini situația noastră? Nu ne sprijinim pe Germania, suntem sfărtecați... Și în lupta pe care o purtăm, puteam eu, când se băteau germanii cu rușii, după ce-am luat Basarabia, puteam să mă opresc? Sau să fi făcut cum spun unii: Să fi așteptat că ne-ar fi dat-o la pace englezii. Puteam să stau cu brațele încrucișate când germanii se băteau cu rușii și să aștept să ni se dea Basarabia de către englezi? Și dacă am fi pornit la luptă fără Germania nu am fi luat Basarabia. Bravura soldatului român? Priceperea generalului Antonescu? Mofturi. Putea să fie generalul Antonescu de un milion de ori mai priceput și soldatul român de un milion de ori mai brav. Basarabia și Bucovina nu le-am fi luat de la ruși. Și după ce le-am luat cu ajutorul armatei germane, puteam să mă opresc la Nistru? Puteam eu să spun: Eu mi-am luat partea mea, mă opresc aici. Ca doi țărani, care pun ce au împreună ca să-ți are locul și după ce unul și-a arat să spună celuilalt: Eu nu te mai ajut pentru că eu mi-am făcut treaba mea. Dar aceasta n-o pot face nici doi țărani! Și cum mi se poate pretinde să fac eu aceasta pe plan militar? Ar însemna să dezonzorez și armata și poporul român pe veci. Ar fi fost o dezonoare pentru noi să mă fi dus până la Nistru și să le fi spus nemților apoi: La revedere!”<sup>19</sup>

În concepția generalului Ion Antonescu, refacerea României Mari, pe lângă faptul că reprezintă dorința fierbinte a întregii națiuni avea și o însemnătate ce ține de însăși de locul și rolul geo-strategic și politic al țării pe continentul european. El era convins că o Românie puternică la gurile Dunării este „Cea mai bună cheazășie împotriva pătrunderii Rusiei înspre Mediterana”.

În definirea acestui obiectiv, el pornea de la evidenta faptului că cedarea Cadrilaterului, la care Moscova contribuise considerabil, însemna în fond, un succes al planului sovietic de reducere progresivă a coridorului dobrogean ce desparte pe ruși de slavii balcanici. De aceea „trebuie împiedicat tot ce ar putea servi unității slave, trebuie spart blocul slav prin crearea de bariere solide și durabile între elementele sale componente: între slavii asiatici și slavii balcanici. Rolul de căpetenie în această privință revine, datorită poziției sale geografice, României care trebuie să-ți continue misiunea ce Europa i-a încredințat-o prin Tratatul de la Paris. România întregită și puternică este, deci, piesa esențială a acestui sistem de apărare în contra pericolului slav, prezentat de istoriografia rusă contemporană, [printr-una din lucrări apărută la sfârșitul anului 2006: o monografie de 512 pagini, semnată de istoricul rus Meltiuhov, intitulată „Marșul eliberator al lui Stalin. Problema basarabeană în relațiile sovieto-române (1917-1940) drept „marșul eliberator al lui Stalin din 1941-1945 în realizarea proiectului de constituire a colhozului și gulag-ului global”, față de care istoricul rus citat nu-și ascunde regretul pentru eșuarea lui<sup>20</sup>

Ucis cu o zi înainte de a fi împlinit vârsta de 64 de ani, Mareșalul Ion Antonescu a căzut cu demnitate sub gloanțele plutonului de execuție, convins că își făcuse datoria față de țară, față de poporul român căruia i-a dăruit toată ființa și activitatea sa.

În pofida tuturor greșelilor sale, Mareșalul Ion Antonescu, patriot și om de curaj, un mare suflet de român și-a înscris, într-adevăr, numele printre glorioșii martiri ai reîntregirii patriei, chiar dacă împrejurările vitrege nu i-au putut permite să-și îndeplinească, total și pentru totdeauna, misiunea pe care singur și-a asumat-o – aceea a refacerii integrității teritoriale a României.

## NOTE

1. Ion. Bulai, *O istorie a românilor*, ediția a IV-a revizuită, Editura Meronia, București, 2007, p. 5.
2. Gh. Buzatu, (coordonator), *Trecutul la judecata istoriei*, Editura Mica Valahie, București, 2006, p. 8.
3. Nicolae, Rauș, prefață la studiul lui Constantin Comeanu, *Sub povara marilor decizii*, Editura Scripta București, 2007, pp. 9-10.
4. Gh. Buzatu, *O istorie a prezentului*, Editura Mica Valahie, Craiova, 2004, pp. 314-315 și urm.
5. *Dicționar enciclopedic*, (I), Editura Enciclopedică, București, 1993, p. 85.
6. Alesandru Dușu, Florica Dobre, *Mareșalul Ion Antonescu*, în volumul *Trecutul la judecata istoriei. Mareșalul Antonescu – pro și contra*, Editura Mica Valahie, București, 2006, p. 35.
7. Ion, Bulai, *op. cit.*, p. 175.
8. Florin, Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*, Editura Univers Enciclopedic, București, 1997, pp. 384-385.
9. Informație oferită de internet.
10. Gh. Buzatu, *op. cit.*, p. 323.
11. Mihail, Sturdza, *România și sfârșitul Europei. Amintiri din țara pierdută*, Alba Iulia-Paris, 1994, p. 195.
12. Petre, Țurelea, *Antonescu și Transilvania răpită*, în *Dosarele istoriei*, anul VII, nr. 6(70), 2002, p. 32.
13. Alesandru Dușu, Florica Dobre, *op. cit.*, p. 36.
14. Florin, Constantiniu, *op. cit.*, p. 406.
15. Ottmar, Trașcă, *Transilvania sub „arbitraj” german*, în *Dosarele istoriei*, anul V, nr. 7(47), 2000, p. 54.
16. Gh. I. Brătianu, *Basarabia. Drepturi naturale și istorice*, București, Editura Tritonic, 2004, p. 194.
17. Ion, Constantin, *România, marile puteri și problema Basarabiei*, Editura Enciclopedică, București, 1995, p. 135.
18. Andreas, Hillgruber, *Hitler, Regele Carol și Mareșalul Antonescu*, Editura Humanitas, București, 1994, p. 114.
19. Alesandru Dușu, Florica Dobre, *op. cit.*, pp. 38-39.
20. Aleksandr, Gogun, *Basarabia în disputa istoricilor ruși*, în *Magazin istoric*, anul XLII, nr. 1(490), ianuarie 2008, pp. 53-55.